

Nebezpečí vtípu

John Oliver zasedne ke stolu za televizními obrazovkami, říká jeden vtíp za druhým a navíc ještě miliony svých diváků vzdělává o společenských problémech a politickém dění. Principem pořadu je, že ať už hovoří o vážných tématech jako soudní soustavě nebo nebezpečí loterijního průmyslu, naplní celé vysílání tolika vtípy, že jejich kadencí přežene snad i americké prdící sitkomy. Oliverovo *Last Week Tonight* zní jako skvělý program, který rozšíří důležité informace velmi přístupnou formou. Skrývá v sobě ale mnohá nebezpečí. Právě v humoru je totiž slabina podobných *satirických zpráv*. Sám Oliver totiž ve velké míře navazuje na moderátory Stewarta, Colberta a mnohé další. Všichni z těchto mužů tvrdí, že jsou především baviči a politické dění si pouze zvolili jako materiál, na kterém staví své vtípy. Neradi už přijímají, že jsou zároveň politickými a žurnalistickými postavami, když svoje pořady věnují vysvětlování nejnovějších zpráv interpretovaných z jednoznačných ideologických pozic.

Jako by zamrzli v bodě, kde byli skutečně jen klauny. V této situaci je většina moderátorů amerických nočních show, které vítají politiku jen jako jeden ze zdrojů jednoduchých vtípů a zařadí je do dlouhé řady mezi vtípy o celebritách a o počasí a těsně před hraní šarád s herečkami. Vývoj *satirických zpráv* naproti tomu dokládá, že politická a angažovaná pozice je pro ně dnes důležitější než pobavení publika. A není přitom důležité, jestli se hlouběji zaměřili na politiku proto, aby *bojovali proti bezpráví* a byli *posly správné politiky* nebo pragmaticky kvůli nalezení nových diváků. Jon Stewart začal se svým pořadem už v roce 1999 a v prvních letech diváky prováděl mnoha krátkými komediálními výstupy, které šly málokdy do hloubky a při sledování jeho raných epizod se skutečně zdá, že bylo nejdůležitější rozesmát publikum a rychle pryč k dalšímu vtípu. O šestnáct let později už ale Stewart věnoval i polovinu pořadu vysvětlování výsledků britských voleb anebo v jiném díle na počátku řekl, že jeho úkolem *sice bylo pobavit, ale kvůli tehdy nastalému masakru bude vážný* a skutečně stráví večer nejprve vysvětlením situace a posléze seriózní debatou s Malálou Júsufzajovou. John Oliver si zase volí tak vtípem naplněná témata jako otázku státní suverenity Washingtonu DC a jejich důkladným objasněním stráví i přes čtvrt hodiny.

Moderátoři *satirických zpráv* jsou zkrátka především politickými komentátory. Avšak tuto roli nepřijímají a snaží se předstírat, že jsou stále v pozici pouhých bavičů. Snad

proto, že kdyby přiznali primát obsahu, dostali by se do úzkých. Dokud tvrdí, že jejich jedinou úlohou je pobavit, nic je neomezuje, nemají žádnou odpovědnost.

Jenže dvojí postavení přivádí všechny Stewarty a Oliverovy k dilematu, kterému nedokážou čelit. Na jedné straně jsou politickými komentátory, vykládají svět z pozic amerických liberálů a snaží se přinášet mnoho faktických údajů, které si zjevně důkladně ověřují. Zároveň ale kvůli komediálnímu cíli neopouští kadenci vtípů ani za cenu nízkých urážek. Aby ze smřsti humoru neslevili ani v obtížných tématech, chytají se každého stébla a kohokoliv rádi zesměšní, ať už je to kvůli barvě kůže (o Donaldu Trumpovi s radostí opakují, že je oranžový, ačkoliv se pak pohoršují nad urážkami, kterých se dopustil on), že mluví pomalu, nebo že je nějaký politik – jaká legrace – tlustý.

John Oliver a jemu podobní stírají hranici mezi zpravodajstvím a komedií, mezi racionálním nesouhlasem s politickou pozicí a urážkami

Přitom pokud dokonce i česká politika ještě něco ctí, pak je to předstírání souboje argumentů. Kdyby politik začal znevažovat svého konkurenta tím, že – Oliverovými slovy – „mrdá kuřata“, bude považován za nevkusného sprostáka. Tím, že John Oliver a jemu podobní stírají hranici mezi zpravodajstvím a komedií, mezi racionálním nesouhlasem s politickou pozicí a urážkami, poškozují politickou kulturu a posouvají hranici legitimního politického boje daleko za práh dobrého vkusu.

V každém díle se John Oliver rozčiluje, že politické a veřejné postavy zneužívají svou moc, neberou své funkce s takovou vážností, jakou by si zasloužily, a svým jednáním škodí společnosti. Snad do nacházejícího dílu zařadí i 15minutový hejt sám na sebe a na to, jaké důsledky může mít jeho slučování nízkých urážek s žurnalistikou.

Přitom takových snadných vtípů nemá žádný z těchto komiků zapotřebí; jejich ostatní materiál – a politika sama o sobě – skrývá dostatek zábavy. Pokud je ale zahrnou, maří svou jinak důležitou práci, totiž zpřístupňování složitých témat široké veřejnosti. Měli by se proto rozhodnout, zda budou pokračovat v pokrytectví, nebo zahodí levné vtípky, které sráží politickou diskuzi na úroveň hospodské hádky.

Michal Zeman

Čekání na vlak

Z rozhlasu zazněla zpráva o zpoždění. Lidé se začali nevraživě ošívát a pohledem pobídat poblíž stojícího průvodčího, který se nervózně snažil uniknout dotěrným cestujícím studiem jízdního řádu na světelné tabuli. Jako by uniformovaný zaměstnanec mohl za nejasné příčiny zpoždění. Ale proč ne, když už je součástí korporace...

Seděl jsem nedaleko mrzačeného průvodčího, s bradou opřenou o deštník a proplétal se myšlenkami při pohledu na prázdné koleje. Zpod nich vyrůstala rostlina podobná zkroucené marihuaně. Tok nestřízlivých fantazií narušil něčí pohled. Malé nažloutlé oči těsně u sebe, šedivé nafouklé tělo se šesti, tedy pěti červenými prsty na nohou.

Holub pražský si mě zvědavě prohlížel. Jistě mu moje shrbená silueta opřená o deštník připomněla toho šestasedmdesátiletého staříka, který tu každý všední den sedává a rozhazuje vysušené drobký. V ptačím mozku zněl alarm nejvyšší důležitosti: zdroj jídla dorazil! Ale vždyť je sobota. Netypické. Žádný okřídlený soudek v dohledu. Takže bude hostina! Nebo je to nějaká léčka. No, obvykle už přichází první chod. Ale nic.

Stařec sledoval stále prázdné koleje. Na hřbetu dlaní ležela jeho vráscitá tvář. Trochu si zoufal, trochu se bavil, možná i zuřil. Jak se i po tolika letech neumí orientovat v životě. Že stále neví, jakou ulicí se vydat, když mu nikdo nedal mapu. Nepozná, kdy má na červenou chodit a kdy raději počkat na zelenou. A se svou holí většinou ani jedno nestíhá včas. Jedinou jistotu mu dává zastavení na nádražní lavičce. Rychle si tu udělá kamarády díky pytlíku starého pečiva. Pak si jim může stěžovat na promarněné možnosti, na to, že lidem nejde vidět do hlavy, a na obavy z přicházejících změn. Kolegové jen souhlasně přitakávají za účelem obživy. Kouká na projíždějící vlaky. Jak zastaví, vymění svůj obsah, děsivým drnčením vyzvou k odstupu a rozjedou se pryč. Stařec nikdy nenastoupil. Byl zvědav, jestli rostlina poslední nápor Českých drah zvládla. Zatím se vždycky zvedla a ve větru pomalu protáhla. Stařec si z její pozice k životu zoufal, rozčiloval se, ale nikdy do vlaku nenastoupil.

Dvojí zatroubení a syčivé otevření dveří holuba přimělo ke vzletu. Probral jsem se z projížděky po svých mozkových závitech. Podivně jsem setřásl z ramenou několik šedivých vlasů a nastoupil. Usínal jsem za hukotu rozjíždějícího se vlaku a doufal jsem, že to rostlina zvládla.

Václav Skořepa

Gulatost zeme spôsobuje, že ísť od niečoho najďalej znamená vracať sa.*

S'ahujem sa. Len z jedného bloku intráku do druhého. Ale aj tak. To máte holé steny, gumujete z nich život. Prázdny stôl, vyzlečená prikrývka a vankúš nadurdene ležia, všade tašky a škatule. V tých mám hlavne knižky. Také aj onaké, všetky čo mi robia dobre. Alebo aj nedobre. Ale ja ich pri sebe dáko potrebujem, inak sa necítim kompletne. Medzi nimi Keroaucova Na ceste. Povinná klasika každej dobrej domknížnice. Kerouac je fajný. Chytíš ho, otvoríš, kde chceš, čítaš si, zatvoríš zase, kde sa ti zalúbi. To je taký román na život či čo. Hlavne autenticky, to by ti Dean povedal. Vidíš tie škatule a príde ti to smiešne. Že celý ty sa zmestíš do pár kartónových bo-

xov a igelitky. A máš chuť odísť. Všetko a všetkých nechať tam a ísť si za nosom. Rovno, pešky. Žiadne očistné púte do Tibetu hľadajúc nápravu života. Len si tak proste odísť. Nezávisle asi ako mačky. Len zakrútiť chvostom, posledné miau a už ich nie je. Hej, len si utiecť bez slova.

Po tisícikrát som si balil veci. Už si to inak ani neviem predstaviť. Doma sa najviac cítim na ceste. Kráčajúc, vo vlaku, v buse. Proste ti život beží pred očami a rozhodujú o tom kontrolky rýchlosti na palubnej doske. Je to tak celé ľahšie. Nechať všetky fuče za sebou, zdrhnúť ani gáfor. Ešte raz sa pozrieš na ten ružový dom s krčmou oproti, kde ti rozbil lokálny patriot hubu.

Na ten socialistický panelák na sídlisku vedľa zelenej samošky. Na ten domček na kopci, jak tam hned' vedľa bývala stará pani pekárika, čo ti nosila tie najlepšie cukrové pirôžky, a z ktorého bolo vidieť azúrové more. Na ten bytový dom z červených tehál v anglickom štýle zašpinený od sadzí snád' ešte z doby, kedy ekonomikou hýbal ťažký priemysel, a jak tam je dneska na rohu to veľké Tesco a mekáč. Na internátnu izbu č. 208, v ktorej si mal lepšiu posteľ ako v rodičovskom dome. Otočíš zas hlavu dopredu a ideš.

*Dušan Mítana: *Nočné správy /Zem je gulatá/*

Matúš Guziar

12 dôvodů, proč papež netřídí odpad

O papežovi toho moc nevíme, ale to nevadí, protože opice (včetně nás) dokážou nejen napsat Hamleta, ale i přeložit Hamleta, když jim dáte dost času. Před několika měsíci sepsal papež nějakou encykliku o změnách klimatu a kdovícojemještě. Ne že by snad zasloužil pochvalu kvůli tomu environmentu nebo nějaké osvětě. Každý ví, že klima se mění; ani Václav K. netvrdí, že je celý rok stejné počasí.

Osud té encyklice nezávidíme. Pro většinu z nás byla pouhým titulkem, pod kterým jsme si představili piár katolické církve, komunismus nebo snad pruhovanou octomilku. Samozřejmě se našla hrstka lidí, která na chvíli rozvířila diskusi o tom, jestli papež k Vánocům dostal *Planetu opic* a konečně to dočetl nebo jestli už na všechny vatikánské záchody vyryl *punk non est mortuus* a neměl co na práci.

Myšlenky, které má encyklika obsahovat, zkrátka nejsou nové. Totiž, to jen předpokládáme; já, já a nepochybujeme, že ani vy, jsme ji nečetli, protože [zaručeně pádný důvod]. Ale ačkoliv existuje jen v titulcích, je pro mnohé z nás (a hlavně snad pro všechna média) velmi významná.

Bylo tedy nutné, aby se papež rozepisoval? Nestačilo, aby vydal novinový titulek? Rozhodně by to bylo – co do popsání papíru – ekologičtější a dnes stejně nestrávíme myšlenku delší než 140 písmenek v polévce. Odpovíme srozumitelně:

Čtu jen titulky zpráv. Věřím jim, když myslím, že mají promyšlené základy. Ty ale nikdy neprojdou #jestěmizbylo43znaků

Samotná několikasetstránková encyklika prostě žádný dosah nemá, ten mají až její přežvýkání do hedlajnu. Význam textu je jen v samotné existenci a v tom, že věříme

jeho hlubokomyslnosti bez dalšího zkoumání.

Mnohdy ztotožňujeme obsah shrnutí shrnutí shrnutí s obsahem textu. Představte si, co si z tohoto článku odnese čtenář, jenž skončí u nadpisu. Na druhou stranu: budete raději ke každému nadpisu číst článek a ověřovat si v něm uvedená fakta, nebo se nad pivem pohádáte o tom, jestli papež hodil petku do zelené popelnice?

Jsmo vážně tragikomické bytosti. Klouzáme po povrchu a odmítáme přečíst písmena, která nejsou napsaná tučně. Avšak zároveň si potřebujeme připadat, že je námi konzumovaný obsah ve skutečnosti hlubokomyslný, a že jsme proto takoví i my.

Kryštof Herold a Michal Zeman

Výňatek z novin:

Palcové titulky řvou z každého rohu: DNES KONČÍ VÁLKA – válka za realitu. Druhá strana se vzdala výměnou za doživotní příděl prášků způsobujících depresi a odhodila růžové brýle. V ulicích se slaví příchod horších zítřků, jako by už nikdo neměl spatřit projevy radosti. Na tohle všichni čekali několik staletí, osvobození od nátlaku veřejnosti na neustálé pozitivní pocity. Neužíváš si života i ve spánku? Jsi otrok! Neděláš vše jen pro potěšení? Jsi otrok! Nepopřál jsi dnes nikomu, ať si užije? Sobče! Nutně to muselo skončit válkou, válkou o smysl a nesmysl lidské existence. Po dlouhých a vyčerpávajících mediálních bojích a propírání špinavého

prádla na obou stranách štěstí nakonec rezignovalo. Dlouho ho nikdo nespapřil, občas se někde potulovalo po špinavých ulicích na předměstí a snažilo se prodat svou filozofii. Působilo nešťastně. Ovšem cena byla veliká i pro stranu druhou, obecná

euforie z vítězného tažení opadla. Konfrontace s realitou bez růžových brýlí se zdá být těžší, než se předpokládalo. Zabránit projevům anarchie půjde jen nastolením nových pravidel hry. Ale jakých?

Eliška Bartůňková

